

מגד

יורה דעה

229

מנחם אב תשע"ח

עלון חודשי להנחלת משנתו ומורשתו של מרן הראי"ה קוק זצ"ל

על משנת הראי"ה

"בבנין האומה בשלמותה, מוכרח שהרוח המשפטי לכלל האומה יהיה מרוכז ויהיה ניכר בחטיבה של קדושה אלוקית, כערך קדושת המקום של בית המקדש" נאום שנשא הרב בעת ייסוד בית הדין הגדול של הרבנות הראשית - ל' אדר א' תרפ"א - אוצרות הראי"ה ח"ב עמ' 252

הכל עובר הוא חוט השני של רוח המשפט של הסנהדרין שהיא צריכה לישב בצד המזבח בתור היסוד המרוכז של המשפט הלאומי בישראל". הרב מסביר שרבו יוחנן בן זכאי לא התכוון שהאבנים עצמן של המזבח משכינות שלום, כוונתו הייתה שהסנהדרין שישבה בצד המזבח עסקה בהשכנת שלום על ידי העיסוק במשפט. עבודת הקרבנות סייעה לחברי הסנהדרין בעבודתם המשפטית לדון דין אמת, וכל זמן שכך היה, ברזל לא הונף עליו במשמעות לא-חָרָב. ומכאן שכל עיסוק אמיתי במשפט האלוקי מבטיח הגנה מפני פורענות. דברים אלו של הרב מלמדים אותנו שתחום המשפט בבית המקדש לא היה תחום משני אלא נושא עיקרי לצד עבודת הקרבנות.

"הַמְשַׁפְּטִים הֵם קֹדֶשׁ קְדָשִׁים בְּיִשְׂרָאֵל, וְעַל כֵּן הַסְּמִיכָה, שֶׁהִיא נוֹשֵׂאת שֵׁם אֱלֹהִים עָלֶיהָ, הִיא כָּל כָּף נְחוּצָה לָנוּ. הִיא כָּל-כָּף אֲפִיִּית לְתִכּוֹן לְאִמְנוֹ. וְהַרְשָׁעָה הַיְּוֹנִית הַסּוּרִית הַרְגִּישָׁה בְּחוּשׁ הָעוֹר שֶׁלָּהּ אֶת עֵרֶף הַסְּגֻלָּה הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת וְגִזְרָה עַל הַסְּמִיכָה, וְרַבֵּי יְהוּדָה בֵּן בְּבָא מִסָּר אֶת נַפְשׁוֹ עָלֶיהָ" (אורות עמ' כ"א). הרב משתמש בביטוי "קדש קדשים" על המשפט בישראל, ביטוי השייך בדרך כלל למקום הקדוש ביותר בבית המקדש. דיינים סמוכים נקראים בתורה: "אלהים", הם המביאים את המשפט האלוקי לארץ. הרומאים אסרו סמיכת דיינים מתוך מטרה לעקור את המשפט מישראל. זה היה בתקופה הקשה ביותר בימי הדיכוי האכזרי של מרד בר כוכבא למעלה משישים שנה אחרי חורבן בית המקדש השני. רבי יהודה בן בבא מסר את נפשו וסמך חמשה חכמים: "פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שמד על ישראל, שכל הסומך-יהרג, וכל הנסמך-יהרג, ועיר שסומכין בה-תיחרב, ותחומין שסומכין בהן-יעקרו. מה עשה יהודה בן בבא? הלך וישב לו...בין אושא לשרעם. וסמך שם חמשה זקנים, ואלו הן: רבי מאיר, ורבי יהודה, ורבי שמעון, ורבי יוסי ורבי אלעזר... כיון שהכירו אויביהם...נעצו בו שלש מאות לונביאות של ברזל, ועשאוהו ככברה" (סנהדרין י"ד). הסמיכה הופסקה מספר דורות אחר כך, הפסקתה מסמנת את שיא החורבן.

בניינו של המקדש השלישי תלוי בהשבת מערכת המשפט לתיקונה כדברי הנביא ישעיהו (מתוך הפטרת שבת חזון): "וְאֲשִׁיבָה שְׁפָטֶיךָ כְּבָרָאשְׁנָה וְיַעֲצִיבְךָ בְּתַחֲלָה אַחֲרַי כִּי יִקְרָא לְךָ עִיר הַצְּדָק קִרְיָה נְאֻמְנָה" (א' כו).

הרב בניהו ברונר

ראש בית מדרש במכללה האקדמית צפת

בית המקדש מיועד להקרבת קרבנות ובנוסף מהווה מרכז לחיי הרוח של האומה. המשפט מהווה רכיב מרכזי בבנין אומה, ללא משפט כל אומה אינה יכולה להתקיים. המשפט הישראלי מעל כל מערכות המשפט האחרות מגלה את הצדק האלוקי בעולם.

בית הדין הגדול ישב בלשכת הגזית מצפון למזבח העולה, ולכן בתורה נסמכה פרשת: "אם מזבח אבנים תעשה לי" לפרשת משפטים, ומכאן למדו חז"ל במכילתא (משפטים כ"א יד): "סנהדרין יושבין אצל המזבח".

"ויסוד יציקת הרוח העובר בכל פרטי המשפט, לקוח מהצדק האלוקי בעולם, אותו הצדק של שלום האנושות כולה, אשר הנביאים וישעיהו בראשם פרשו אותם לשם המטרה הרוממה של תקוות העתיד שלנו ושיהיה יוצא ממרכז הקודש שלנו" (שם). מטרת משפט התורה אינו סידור חברתי בלבד אלא גילוי עולם רוח עליון המגלה את הצדק האלוקי לעולם כולו. הנביא ישעיהו ביטא את הדברים בצורה הברורה: "וְהָיָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים נִכּוֹן יְהִיֶּה הַר בֵּית ה' בְּרֹאשׁ הַהָרִים וְנִשְׂא מִגְבְּעוֹת וְנָהְרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם: וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לִכְּוֹ וְנַעֲלָה אֵל הַר ה' אֶל בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיִרְנוּ מִדְּרָכָיו וְנִלְכְּה בְּאַרְחֻתָיו כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וְדָבַר ה' מִירוּשָׁלַם: וְשִׁפְט בֵּין הַגּוֹיִם וְהוֹכִיחַ לְעַמִּים רַבִּים וְכָתְתוּ חֻבּוֹתֵם לְאֲתִים וְחִנִּיתוּתֵיהֶם לְמִזְמֵרוֹת לֹא יִשָּׂא גוֹי אֶל גוֹי חָרָב וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה" (ישעיהו ב, ב-ד). במקום המקדש מבררים סוגיות משפטיות, אֲתִיוֹת ומשכינים שלום בין עמים. מפגשי פסגה בין מנהיגים לא יתקיימו בקצווי העולם אלא בירושלים.

הערכים של משפט ושלום מתאחדים במקום המקדש, הרב מביא את דברי רבן יוחנן בן זכאי המובאים במכילתא (יתרו פי"א): "רבן יוחנן בן זכאי אומר, הרי הוא אומר: 'אבנים שלמות תבנה', אבנים שמטילות שלום. והרי דברים קל וחומר ומה אם אבני מזבח שאינן לא רואות ולא שומעות ולא מדברות, על שמטילות שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, אמר הקדוש ברוך הוא: 'לא תניף עליהם ברזל', המטיל שלום בין איש לאיש בין איש לאשתו בין עיר לעיר בין אומה לאומה בין ממשלה לממשלה בין משפחה למשפחה, על אחת כמה כמה שלא תבואהו פורענות". רבן יוחנן בן זכאי שחווה את חורבן בית המקדש ידע את כוחו של המזבח המטיל שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו, בין משפחות ובין אומות, ומכאן למד שאדם העוסק בהשכנת שלום לא תגיע אליו פורענות. אמר הרב: "ועל

פעילויות בעקבות אירועי יום הכפורים תרפ"ט

נימוס ומידת הכבוד המחייבת למרות התנהלותו הפרו ערבית. החלה פעילות נמרצת במטרה להסדיר את מעמד היהודים בכותל ולפעול שהמעשים המבישים לא ישנו. להלן המשך הפעילויות ודרכי המאבק באותו החודש:

י"ב תשרי

בישיבת מחאה מצומצמת שהתקיימה ביוזמת הועד הלאומי, בהשתתפות מנחם אוסישקין, ח. נ. ביאליק, הרבנים הראשיים, מנהיגים ועסקני ציבור מכל מוסדות הישוב. נשא הרב דברים בשם הרבנות וכך אמר:

"...אירועי יום הכפורים פצעו את לב כולנו, נכרה פצע עמוק בלב כל היהדות בכל מלוא התבל---מוכרחים אנו לפנות לכל המקומות הרשמיים בעלי ההשפעה בכל העולם---על דבר הבעלות שלנו על שריד מחמדנו, הכותל המערבי הקדוש, מוכרח הוא להיות מוכר בכל המילוי והמובן".

המטרות היו, לעורר מאבק ציבורי בארץ ובעולם ולהביא לידיעת הכל כי בעלותנו על הכותל אינה ניתנת לערעור. היא חייבת להיות ברורה קבל עם ועולם.

י"ג תשרי

בחצר ישיבת "עץ חיים" בירושלים נערכה אספת מחאה בה

השתתפו למעלה מאלף איש. יום זה הוכרז כיום שבתון ונערכו בו אספות מחאה בכל הארץ. הרב נשא דברים בעצרת ובין השאר אמר: "---הננו מלאים רגשי כבוד לעם הבריטי בעל המנדט ובעל ההצהרה, העומדת לנס עמים, וכל זה לא יוכל לעצור אותנו מלצעוק נוראות מתוך עוצם הכאב אשר נשמתנו חשה, לרגלי העלבון החודר בכל כוחות החיים של כולנו, אשר סבלנו ביום הכפורים שעבר, ...ולא בדברים יוסר הכאב, כי אם במעשים מצידנו ומצד כל העולם שסוף סוף יגרום כאבנו להתקדמות הגשמתו... ונזכה כולנו להיות בבניין שלם בבוא לציון גואל".

התנכלויות הערבים החריפו והפכו לדבר שבשיגרה. הם התנגדו לדריסת רגל יהודית בכותל והפריעו לסדרי התפילה בו והוציאו את הכיסאות המתקפלים שהיו במקום ברישיון בריטי.

מרון הרב מתריע ומזהיר מפני אלימות האספסוף הערבי שעלול חלילה להתפתח למעשים חמורים שאת תוצאותיהן אין לשער. לכן יש לשלוח 'שוטרים נאמנים' כלשונו. הרב חותר להשיב את השקט בין הצדדים ופונה למר לוק במכתב:

היה זה בליל יום הכפורים, ברחבת הכותל המערבי, שליח הצבור החל באמירת "כל נדרי", המתפללים עמדו נרגשים מעוצמת היום הקדוש כשלפתע הופיע סגן מושל ירושלים קיטרוטש בלווית קצין בריטי. הוא סקר את השטח ובפנים כעוסות הישיר מבט אל מחיצת הבד שהוקמה ויצא ללא אומר הוא ופמלייתו מן המקום. חלפו מספר דקות והנה הופיע קצין ערבי ודרש מהשמש, בשם המושל, להסיר מיד את המחיצה אשר לדעתו, מהווה הפרה של הסטטוס קוו על פי החוק למקומות הקדושים משנת תרפ"ב 1922. השמש סרב למלא אחר דרישתו בטענה כי הדבר נוגד את ההלכה. הקצין פנה והלך, המתפללים הנסערים נרגעו קמעא והמשיכו בתפילתם מתוך תקווה כי נרגעו הרוחות.

למחרת, בעיצומה של תפילת עמידה, הגיע הקצין הבריטי מאמש כשהוא מלווה במספר שוטרים, הוא ניגש אל המחיצה והחל להרוס ולסלק אותה ממקומה. במהלך התקרית אחדים מן המתפללים הוכו באלות, נשים וזקנים נרמסו תחת רגלי השוטרים מהומה ומבוכה שררו במקום. כל אותה עת השקיף המופתי, חג' אמין אל חוסיני, מחלונות בית המשפט הסמוך לכותל (המחכמה) וצפה בנעשה.

מיד לאחר התפילה יצאה משלחת יהודים אל מושל העיר לתבוע את עלבון הכותל והעם כולו. התברר להם כי סילוק המחיצה נעשה בהוראתו ובידיעתו בהתאם לסטטוס קוו שנקבע עוד בתרפ"ב.

י"א תשרי

למחרת יום הכפורים יצאו שני הרבנים הראשיים הרב קוק והרב יעקב מאיר, יחד עם נציגי הועד הלאומי והנהגה הציונית לפגישה דחופה עם מ"מ הנציב העליון הבריטי, המזכיר הראשי מר לוק. הם מחו נמרצות על הפגיעה ברגשות המתפללים והעם כולו ביום הקדוש ובמקום הקדוש-הכותל המערבי. הם תבעו להעניש את האשמים בכל חומרת הדין. להרגיע את היהודים מחשש לבאות ובעיקר למצוא פתרון יסודי לשאלת הכותל.

מר לוק קיבל על עצמו לעיין בדרישותיהם ולהשיב את תשובתו.

המשלחת אינה שוקטת על השמרים וממשיכה בפעילות נמרצת להביא לידיעת העולם כולו אודות התקרית המבישה. בארץ החלה התארגנות לפעולות מחאה, לעצרת המונים, לפגישות עם אישים ולחליפת מכתבים עם מ"מ הנציב העליון מר לוק.

מעורבותו הדומיננטית והנחושה של מרון הרב ביטאה את עמדתו הברורה והנחרצת כשוחר שלום רודף אמת וצדק. מכתביו למר לוק ודרישותיו ממנו נכתבו מתוך

את דרישתו. רק למחרת לאחר שהקולונל קיש - יו"ר ההנהלה הציונית התערב ולחץ, ביטל המושל את ההוראה.

קול קורא

הרבנות הראשית מכריזה על יום ח' בחשוון כיום תענית ציבור כללית-יום תשובה ותפילה.

אחינו בני יושבי ארצנו הקדושה...שמעו ותחי נפשכם

לדאבוננו הגדול נעלב לעינינו ולעיני כל, השריד הקדוש של מקום מקדשנו...הוא הכותל הקדוש-הכותל המערבי, ביום הקדוש הוא יום הכפורים העבר. הסכמנו על פי דעת תוה"ק להכריז יום תענית ציבור כללי ויום תשובה ותפילה לכל אחינו היושבים בארץ הקודש, את יום השמיני לחודש מרחשוון. כל האנשים הבריאים יתענו וכל הקהל יתקבץ בבתי כנסיות ובתי מדרשות לתפילה ולסליחות, ומשעה שלוש אחר חצות היום יבוא כל הקהל לתפילת מנחה ואמירת מזמורי תהילים... והרבנים בכל אתר ואתר, ידרשו מעין המאורע... וצור ישראל וגואלו, יאזין תפילתנו ויראנו מהרה ביצועתו בגאולה שלמה...('ההד' חוב' ב' תרפ"ט).

ח' חשוון

עצרת תפילה ליד הכותל

ביום התענית השתתף מרן הרב בעצרת תפילה רבתי שנערכה ברחבת הכותל המערבי. מאמרו הידוע 'כותלנו' פורסם ביום זה וכל העיתונים שבהם פורסם נחטפו.

י"א חשוון

הרבנות הראשית שיגרה מברקים למלך אנגליה ולחבר הלאומים למצוא פתרון לשאלת הכותל שיבטיח ליהודים חופש תפילה ליד הכותל.

לאחר שלושה חדשים הבריטים פירסמו ניר עמדה - הבעלות על הכותל מוסלמית וליהודים יש זכות להתפלל במקום.

בי"ט באייר שנת תש"ח-1948 נפל הרובע היהודי, גורשנו מהעיר העתיקה ולא הייתה לנו גישה אל הכותל משך י"ט שנים. זכינו, ובמלחמת ששת הימים שבנו אל הכותל - שריד מחמדנו - והפעם כבעלי המקום, ומאז המוני יהודים ולא יהודים מכל קצות-תבל פוקדים את הכותל מידי יום ביומו בהמוניהם ונושאים תפילה לאלוקי ישראל אלוקי כל בשר.

שושנה רייך בית הרב

כ"ד תשרי

להוד מעלתו מ"מ הנציב העליון לארץ ישראל

מר לוק ירום הודו,

א. מ. נ.

אתכבד בזה להודיע לכבוד מעלתו כי באה אלי ידיעה נכונה, שהערבים הסמוכים למקום המקדש, עושים הפרעות חדשות, ביחס לסדרי התפילה של היהודים אצל הכותל המערבי, העיזו אלה להוציא את הכיסאות המתקפלים שהורשו מטעם הממשלה וגם מטעם חבר הלאומים, מתחת יד המפקחים... הפרעות כאלה, מוסיפים תבערת מרירות וחובת הממשלה היא לשלוח שוטרים נאמנים, להפריע בידי עושי מעשה האלימות במקום הקדוש הזה ותקוותי חזקה שהוד מעלתו יצווה למלאות את בקשתי ולהניח את רוח אחינו... שיוכלו להמשיך שמה בשקט את עבודת הקודש כאשר הייתה נוהגת בימי קדם.

הנני בזה נאמנו מאוד.

ראשי המוסדות מוחים בפני מושל ירושלים על שהערבים בונים נדבך נוסף על אבני הכותל. המושל משיב להם כי לפי הסטטוס קוו החלק העליון של הכותל שייך לווקף והם רשאים לבנות באשור הממשלה. מרן הרב דורש בכל וקוף להפסיק את הבניה וכותב מכתב למר לוק בנדון:

א' חשוון

הוד מעלתו מנהל ענייני הממשלה בארץ ישראל

מר לוק

הננו מתכבדים בזה, להעיר את לב כבוד מעלתו, ולדרוש את הפסקת העבודה על הכותל המערבי, עובדה כזו קרה בשנים שעברו, והמושל המחוזי סיר ונלד סטורס פקד להפסיק מיד את העבודה הזאת שנעשית נגד רצוננו...

בבטחון גמור שימלא הוד מעלתו את דרישתנו

הננו חותמים ברגשי כבוד מאד נעלים

ד' חשוון

מושל ירושלים נפגש עם הרב ומר מיוחס נשיא-ועד-העיר ירושלים

בעקבות הדרישה שהערבים יפסיקו את הבניה על הכותל, המוסלמים כינסו אסיפת-עם ובסיומה יצאה ההכרזה כי פני היהודים אינה רק לתפילה ליד הכותל, אלא בדעתם לבנות בהר הבית.

המושל קיים פגישה עם מרן הרב ומר מיוחס, בה דרש מן היהודים לא להדליק את התאורה ליד הכותל בשעת תפילת ליל שבת כדי שלא יאלצו המוסלמים להגן על המקום הקדוש הזה. הרב ומר מיוחס סרבו בתוקף למלא

הרב א. י. הכהן קוק, הרב הראשי האשכנזי הראשון של א"י

הרב יעקב מאיר, הרב הראשי הספרדי הראשון של א"י

קולונל פ. קיש איש צבא יהודי בריטי ומנהיג ציוני

ראע"כ אלנשיכי, ראש עיריית ירושלים תרפ"ט

בכתביו של הרב טייכטל, שנאספו לאחר מותו, מצאנו שני הסברים, ומעניין שהאחד נובע מההשקפה האנטי ציונית במלוא חריפותה, בעוד ההסבר השני מתאים להשקפתו המאוחרת.

ההסבר הראשון מובא בספרו 'משנה שכיר' (מועדים בין המצרים) בשם גיסו.

הוא מפרש שבפסוק "תביאמו ותטעמו בהר נחלתך" מתכוון המדרש לתקופות הקדומות יותר בה היו רבים וטובים ששאפו לעלות לארץ ישראל מתוך השאיפה להגיע למקום הקודש "יען כי ארץ ישראל נשאה תמיד בקדושתה". לעומת תקופה זו בעבר, כשהגיעו מאוחר יותר לארץ ישראל יהודים שאינם יראים ושלמים הם טמאו אותה. "אבל עתה בעוה"ר באו שם אנשי בליעל... ועשו ח"ו מארץ ישראל מערת פריצים... ואבדה ההשתוקקות ליסע לארץ ישראל". ועל מציאות זו אומר המדרש לדעתו "תבוא כל רעתם לפניך", כבקשה לסלק מהארץ את מטמאיה.

הסבר זה, שיש להקשות עליו מכמה בחינות, מתאים ודאי להשקפה האנטי ציונית בה דגל הרב טייכטל לפני המלחמה.

אולם במקום אחר בכתביו (אם הבנים שמחה פ"א; משנה שכיר קהלת עה"פ "עת לבכות ועת לשחוק") מובא הסבר אחר שניכר בו, שנכתב לאחר שחזר בו.

לפי הסבר זה יש שני אופנים בהם יכול הקב"ה להוליך אותנו לארץ ישראל. האפשרות האידיאלית היא שנעלה לארץ מתוך קיום רצון ה' בבחינת "משכני אחרך נרוצה", ולזה כיוונו ב"תביאמו ותטעמו". אולם אומר המדרש שאם לא זכינו ולא נמשכנו לארץ מתוך הרצון הטהור, הרי שהעלייה לארץ ישראל תיגרם מחמת הצרות שמעוללים לנו הגויים, ולכך רומז המדרש בפסוק "תבוא כל רעתם לפניך" כלומר משום רעת הגויים.

מעניין, שהסבר דומה להסברו האחרון של הרב טייכטל, לפיו מתבאר המדרש באופנים השונים של העלייה לארץ, מצאנו אצל הרא"ה זצ"ל (מאורות הרא"ה ירח האיתנים עמ' קמג), אומנם סביב נושא שונה לחלוטין.

המדובר בדרשתו המפורסמת של הרב זצ"ל בחוברת ר' יהודה החסיד בראש השנה שנת תרצ"ד. באותו זמן התקדרו העננים בשמי אירופה, עם עליית הנאצים לשלטון בגרמניה. בדרשה זו דיבר הרב על שלוש דרגות של שופרות. השופר הגדול מבטא את העלייה לארץ מתוך הכרה בקדושת הארץ. השופר הבינוני מבטא את העלייה מתוך רצון לאומי טבעי. השופר הקטן הוא השופר השלישי כאשר אויבי ישראל "עמלק, פיתלורה, היטלר וכו' מעוררים לגאולה". והרב מבטא שם את התקווה לעליה מתוך "עומק קדושתה של נשמת ישראל".

מצאנו אם כן שני הנביאים מתנבאים בנושאים שונים, אולם המסר מדברי שניהם זהה. ויהי רצון שנזכה כולנו להתחזק במצוות ישוב הארץ מתוך הכרה שלימה בקדושתה.

שלום י. קליין

ראש מכון תורני "אור עציון"
רב קהילת חומת שמואל חומת שמואל (הר חומה)
ירושלים ת"ו

לפעמים כאשר מתרחש דבר מה לא נעים אומרים אנו לאחר מעשה: "אילו היינו נוהגים אחרת הדבר לא היה קורה". אולם בדרך כלל אנו חוזרים ואומרים לעצמנו: "מה זה משנה אילו, זו המציאות, שצריך להתמודד איתה, ואין זה משנה שהיה יכול להיות אחרת".

אכן כן, בהרבה מקרים אין טעם לומר "אילו". כאשר אין דרך לחזות בתוצאות של החלטה מסוימת, הרי שלהצטער עליה בדיעבד, זו חוכמה שלאחר מעשה, והלקאה עצמית מיותרת. אולם מאידך, כאשר התוצאה המצערת נובעת מטעות ערכית, חייבים אנו לנתח את מה שקרה, ולהפיק לקחים כדי לא לחזור על הטעות שנית. המכשיר הנפלא, שנתנה לנו התורה, הוא מנגנון התשובה המאפשר לנו, לתקן את העבר, ולמחוק את הכתם המכוער. כאשר נצליח להבין במה שגינו, להתחרט על העבר, ולהחליט שבעתיד נפעל אחרת, יש בידינו האפשרות לתקן בסייעתא דשמיא את המעוות.

עיקרון זה, שיש לתקן את קלקולי העבר, נראה שעומד ביסודו של המדרש המובא בפתיחה לאיכה רבה. המדרש מביא עשרות דוגמאות, ובכולן הוא עומד על הניגוד בין התקווה של "אילו זכיתם", לבין התוצאה העגומה בעקבות חטאיו של עם ישראל. וברור שמטרת המדרש לעורר אותנו לתשובה.

ונזכיר כאן שלוש מובאות מהמדרש:

"אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה (שמות טו, יז) "תבאמו ותטעמו בהר נחלתך", ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים (איכה א, כב) "תבא כל רעתם לפניך". אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה, (שם טו, יד) "שמעו עמים ירגזון", ועכשיו שלא זכיתם, הרי אתם קוראים (שם א, כא) "שמעו כי נאנחה אני". ובהמשך "אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה (ויקרא כה, יט) "וישבתם לבטח", ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים, (שם א, ג) "גלתה יהודה מעוני" וכו'.

ואם נעמיק מעט, הרי שנבחין בכך שבשתי הדוגמאות האחרונות שהבאנו ברור הקשר בין הפרט המסוים המקווה, לבין התוצאה המאכזבת. אולם בדוגמה הראשונה לא ברור מה הקשר הניגודי בין התקווה שהובעה בשירת הים "תביאמו ותטעמו בהר נחלתך", לפסוק באיכה (א, כב) "תבוא כל רעתם לפניך" העוסק ברעתם ואכזריותם של הגויים?

כמענה לשאלה זו נביא הסברים שמצאנו בכתבי הרב ישכר שלמה טייכטל הי"ד.

הרב טייכטל רבה של פישיטיאן בסלובקיה, שהיה גאון וצדיק ונרצח בשואה, עבר מהפך השקפתי בימי השואה. עד אז דגל בהשקפה האנטי ציונית החריפה, אולם מאורעות השואה גרמו לו לשנות את דעתו ולקרוא לשיתוף פעולה עם הציבור הכללי, ולבנות יחד את המדינה היהודית. עקב כך כתב את ספרו המפורסם "אם הבנים שמחה".

עלון חודשי בהוצאת "בית הרב"
הרב קוק 9 ת.ד. 31098, י-א 9131002
טל: 02-6232560, פקס: 02-6242908
בשיתוף המשרד לשרותי דת

מגד ירחים

betharav@zahav.net.il www.moreshet.co.il/beit-harav
ניתן לקרוא את העלון "מגד ירחים" גם באתר: www.yeshiva.org.il
עריכה: שושנה רייך
עיצוב גרפי: ש. יוסטמן